בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ

דַּרְכֵי אִישׁ

גִּלָּיוֹן שְׁבוּעִי מִמִּשְׁנָתוֹ הַטְּהוֹרָה שֶׁל כ"ק מו"ר
הָרַהַ"צ **רַבִּי יִצְחָק שְׁמוּאֵל אַהֲרֹן לֶעזֶער** שְׁלִיטָ"א
יוֹצֵא לָאוֹר עַל יְדֵי חֲסִידֵי בְּרֶסְלֶב, יַבְנְאֵל עִיר בְּרֶסְלֶב – עִיר הַשִּׂמְחָה

גִּלָּיוֹן רס"ה | פָּרָשַׁת שֹׁפְטִים תשפ"ו

הֲבָרָה

שֹׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה עָדִיף

* * *

פַּעַם שָׁאַל אֶחָד אֶת מו"ר שְׁלִיטָ"א, הַאִם כְּדַאי לוֹ לְשַׁנּוֹת אֶת הַהֲבָרָה שֶׁהִתְחַנֵּךְ וְהִתְרַגֵּל אֵלֶיהָ - לַהֲבָרָה חֲסִידִית, וְעָנָה וְאָמַר לוֹ מו"ר שְׁלִיטָ"א, שֶׁעַל דְּבָרִים כָּאֵלֶּה וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם נֶאֱמַר "**שֹׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה עָדִיף**", כִּי יֵשׁ הַחוֹשְׁבִים שֶׁעַל־יְדֵי שִׁנּוּי הַהֲבָרָה הֵם נִהְיִים "עָדִיף", וְהֵם יוֹתֵר מְקֹרָבִים וַחֲסִידִיִּים וְכוּ', **אֲבָל זֶה אֵינֶנּוּ נָכוֹן כְּלָל וּכְלָל**, כִּי רַבֵּנוּ זַ"ל מַכְנִיס בָּנוּ אֶת הַדַּעַת לִמְצֹא אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּתוֹךְ הָרְגִילוּת שֶׁלָּנוּ וּבְתוֹךְ כָּל מַה שֶׁחָנַכְנוּ מִיְּמֵי קֶדֶם (וּבִלְבַד שֶׁהָיָה חִנּוּךְ עַל־פִּי טָהֳרַת הַקֹּדֶשׁ, כַּמּוּבָן), וְאֵין צְרִיכִין לְשַׁנּוֹת נֻסְחָאוֹת וַהֲבָרוֹת וְכוּ', וּכְמוֹ שֶׁהִתְבַּטֵּא פַּעַם רַבֵּנוּ זַ"ל: "אֵינִי מִתְעָרֵב בְּנֻסְחָאוֹת הַתְּפִלָּה" [מִלְּבַד דָּבָר אֶחָד, שֶׁבְּסִיּוּם בִּרְכַּת 'יִשְׁתַּבַּח' צָרִיךְ לוֹמַר "הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה מֶלֶךְ יָחִיד חַי הָעוֹלָמִים" לְלֹא תֵּבַת 'אֵ-ל']. וְאָמַר מו"ר שְׁלִיטָ"א, שֶׁמִּיָּד כְּשֶׁאָדָם מַתְחִיל לְשַׁנּוֹת נֻסְחָאוֹת וַהֲבָרוֹת וְכוּ' - זֶה מְבַלְבֵּל אוֹתוֹ מְאֹד, וּבִפְרָט אִם רָגִיל בַּהֲבָרָה מְסֻיֶּמֶת מִקְּטַנּוּתוֹ, וְכָךְ גָּדַל, וּפִתְאוֹם מַתְחִיל לְשַׁנּוֹת הַהֲבָרָה הוּא עָסוּק בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ אֵיךְ לְהוֹצִיא הַמִּלִּים כְּפִי הַהֲבָרָה הַחֲדָשָׁה, וּבְקֹשִׁי יָכוֹל לְכַוֵּן פֵּרוּשׁ הַמִּלִּים שֶׁהוּא אוֹמֵר [וּבְיוֹתֵר אִם אֵינֶנּוּ אוֹמְרָן כָּרָאוּי...].

וְעַל־כֵּן, סִיֵּם מו"ר שְׁלִיטָ"א וְאָמַר, עַל דְּבָרִים כְּגוֹן דָּא נֶאֱמַר "שֹׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה עָדִיף", וַיִּמְשִׁיךְ לְהִתְפַּלֵּל בַּהֲבָרָה שֶׁרָגִיל בָּהּ, וַיַּכְנִיס כָּל מֹחַ מַחְשַׁבְתּוֹ בְּתוֹךְ דִּבּוּרֵי הַתְּפִלָּה, שֶׁזֶּה נִקְרָא "**תְּפִלָּה בְּכֹחַ**", וּכְמוֹ שֶׁקִּבַּלְנוּ מִפִּי־קָדְשׁוֹ שֶׁל מוֹהַרַ"שׁ זי"ע, שֶׁכְּשֶׁאָדָם מְקַשֵּׁר אֶת הַמַּחֲשָׁבָה אֶל הַדִּבּוּר - זוֹ נִקְרֵאת "תְּפִלָּה בְּכֹחַ", כִּי זֶה לוֹקֵחַ כֹּחַ וְהִתְאַמְּצוּת גְּדוֹלָה מְאֹד לְקַשֵּׁר אֶת הַמֹּחַ אֶל הַדִּבּוּר, וְאָסוּר לְבַזְבֵּז חֵלֶק מִן הַמֹּחַ שֶׁיִּהְיֶה עָסוּק בְּשִׁנּוּי הַבְּרוֹת שֶׁרַק מְבַלְבֵּל אֶת הָאָדָם מְאֹד, וְיִתְפַּלֵּל כִּרְגִילוּתוֹ לְלֹא בִּלְבּוּלִים אֲחֵרִים; אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה, וּלְקַשֵּׁר אֶת מֹחַ־מַחְשַׁבְתּוֹ לְדִבּוּרֵי־תְּפִלָּתוֹ!

***

מִכְתָּב

פְּנִימִי וְאִישִׁי...

* * *

פַּעַם דִּבֵּר מו"ר שְׁלִיטָ"א מִמַּעֲלַת 'מִכְתָּב' שֶׁאָדָם זוֹכֶה לְקַבֵּל מִצַּדִּיק, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַעֲלָה יְתֵרָה אַף עַל שִׂיחוֹת וְתוֹרוֹת, וּבְאֵיזוֹ בְּחִינָה אַף יוֹתֵר מִשְּׁמִיעַת דִּבּוּרִים, כִּי 'מִכְתָּב' הוּא דָּבָר פְּנִימִי וְאִישִׁי שֶׁנִּכְתָּב בְּמֻיָּחָד בִּשְׁבִיל הַנִּמְעָן, וְהַכּוֹתֵב שָׂם אֶת נַפְשׁוֹ וּפְנִימִיּוּתוֹ בְּתוֹךְ הַכְּתָב, כִּי הַנֶּפֶשׁ הִיא בַּכְּתָב, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א', סִימָן קעג), שֶׁהַכּוֹתֵב נוֹתֵן נַפְשׁוֹ בְּתוֹךְ הַכְּתָב, וְגַם פְּנִימִיּוּת נַפְשׁוֹ, וּכְמַאֲמָרָם זַ"ל (שַׁבָּת קה.): 'אֲנָא נַפְשִׁי כְּתָבִית יְהָבִית'; וְעַל־כֵּן כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה לְקַבֵּל מִכְתָּב מִצַּדִּיק - זֶה מְדַבֵּר אֵלָיו בְּאֹפֶן אַחֵר לְגַמְרֵי מִשְּׁאָר דְּבָרִים, כִּי הוּא מַרְגִּישׁ שֶׁזֶּה שַׂיָּךְ אֵלָיו, וְזֶה פּוֹעֵל אֶצְלוֹ יוֹתֵר מִן הַכֹּל, וְהָעִקָּר שֶׁיִּזְכֶּה לְצֵאת לְהַכָּתוּב בִּשְׁבִילוֹ.

וּכְשֶׁלָּמַדְנוּ עִם מו"ר שְׁלִיטָ"א אֶת מַעֲשֶׂה י"ב בְּסִפּוּרֵי־מַעֲשִׂיּוֹת, שֶׁרַבֵּנוּ זַ"ל מְסַפֵּר שֶׁשָּׁלַח הַבַּעַל־תְּפִלָּה אִגֶּרֶת

לְהַגְבּוֹר וְכוּ', הֵאֵירְךְ מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א בְּעִנְיַן מַעֲלַת 'אַגֶּרֶת' וּמִכְתָּב שֶׁהַצַּדִּיק כּוֹתֵב, כִּי בְּדָרְךְ־כְּלָל מְדַבֵּר בְּמִכְתָּב מִנּוֹשֵׂא אֶחָד, וְאָדָם זוֹכֶה לְקַבֵּל עֵצָה וְהַדְרָכָה לְאוֹתוֹ הַנּוֹשֵׂא בִּלְבַד, וְזֶה עִנְיַן שֶׁל 'צִמְצוּם' - שֶׁמְּאִירִין לִפְנֵי הָאָדָם דֶּרֶךְ יְשָׁרָה בְּנוֹשֵׂא מְסֻיָּם שֶׁזָּקוּק לְעֵצָה בּוֹ, וְעַל־יְדֵי־זֶה לוֹקֵחַ אֶת הַדְּבָרִים לְתִשׁוּמֶת־לִבּוֹ בְּאֹפֶן אַחֵר לְגַמְרֵי.

וְהִזְכִּיר מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א אֶת לְשׁוֹן רַבֵּנוּ זַ"ל בְּתְחִלַּת מַעֲשֶׂה י' בְּסִפּוּרֵי־מַעֲשִׂיּוֹת: **'וְהָיוּ הַמִּכְתָּבִים שֶׁלּוֹ הוֹלְכִין עַל הָעוֹלָם'**; שֶׁהָיָה רָגִיל מוֹהֲרָא"שׁ זַ"ל לוֹמַר שֶׁהָעִנְיָן הַזֶּה סוֹבֵב וְהוֹלֵךְ עַל הַמִּכְתָּבִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל הַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵם "הוֹלְכִין עַל הָעוֹלָם" - הֵם מוּפָצִים בְּכָל קְצָווֹת תֵּבֵל[א], וּפוֹעֲלִים הָאִגְּרוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת נִפְלָאוֹת אֵצֶל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל.

[וְהִמְתִּיק זֹאת מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א בְּכִנּוּי מְגִלַּת־אֶסְתֵּר בְּשֵׁם **'אַגֶּרֶת'** (אֶסְתֵּר ט, כו), וּמָצִינוּ בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א', סִימָן יז) עַל הַפָּסוּק הַנֶּאֱמָר בַּמְּגִלָּה (אֶסְתֵּר ט, ד): **"וְשָׁמְעוּ הוֹלֵךְ בְּכָל הַמְּדִינוֹת"** - שֶׁדִּבּוּרֵי הַצַּדִּיק הוֹלְכִין עַל הָעוֹלָם וְכוּ', עַיֵּן־שָׁם. הֲרֵי שֶׁמַּתְאִים מְאֹד כִּנּוּי 'אַגֶּרֶת' לְדִבּוּרֵי הַצַּדִּיק שֶׁהוּא בְּחִינַת מָרְדְּכַי הַהוֹלְכִים בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ].

סִיֵּם מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א וְאָמַר: **הָאִגְּרוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הָאֵלּוּ - זֶה מַה שֶּׁמְּבַטֵּל אֶת כָּל הַקְּלִפּוֹת הַטְּמֵאוֹת, כִּי מָצִינוּ בַּגְּמָרָא** (פְּסָחִים קיב:) **שֶׁיֵּשׁ קְלִפָּה טְמֵאָה הַנִּקְרֵאת 'אַגֶּרֶת בַּת מַחֲלַת', וְעַל־יְדֵי 'אַגֶּרֶת' קְדוֹשָׁה שֶׁל הַצַּדִּיק - זוֹכִים לְבַטֵּל אֶת טְמֵאַת הַקְּלִפּוֹת, וּלְהַרְבּוֹת טָהֳרָה בָּעוֹלָם, אָמֵן וְאָמֵן!**

***

חוֹבוֹת

כָּל פַּעַם קְצָת!

* * *

מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א אָמַר, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְהִזָּהֵר מְאֹד מֵחוֹבוֹת, כִּי כֵּן הִזְהִירָנוּ רַבֵּנוּ זַ"ל - לִשְׁמֹר מְאֹד מֵחוֹבוֹת, וְאָמַר שֶׁזֶּה בָּא מִקַּטְנוּת־הַמֹּחִין, וּצְרִיכִין לְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּזְכֶּה לָצֵאת מִכָּל הַחוֹבוֹת **וּמִכָּל הָעֲוֹנוֹת הַגּוֹרְמִים לָבוֹא לִידֵי חוֹבוֹת** (שִׂיחוֹת־הַר"ן, סִימָן קיב), וְאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (שָׁם, סִימָן רכב) שֶׁיּוֹתֵר טוֹב לִהְיוֹת בַּעַל־חוֹב לְעַצְמוֹ אוֹ **לִבְנֵי בֵּיתוֹ** בְּמַלְבּוּשִׁים וּבְצָרְכֵי הַבַּיִת וְכוּ' - בְּמָקוֹם לִהְיוֹת בַּעַל־חוֹב לְחֲנָנִי וְלַאֲחֵרִים, שֶׁהֵם תָּמִיד רוֹדְפִים אַחֲרָיו וּמְמָרְמְרִים אֶת חַיָּיו.

וְאָמַר מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א: **כְּשֶׁאָדָם חַיָּב לַחֲבֵרוֹ סְכוּם כֶּסֶף, אַל לוֹ לְהִתְעַלֵּם מִמֶּנּוּ חַס וְשָׁלוֹם! יֵשׁ אֶחָד שֶׁהוּא חַיָּב כֶּסֶף, וְהוּא יוֹדֵעַ שֶׁהַמַּלְוֶה מִתְפַּלֵּל בְּבֵית־כְּנֶסֶת מְסֻיָּם, אֲזַי הוֹלֵךְ לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵית־כְּנֶסֶת אַחֵר... אוֹ יוֹדֵעַ שֶׁרָגִיל לֵילֵךְ בִּרְחוֹב מְסֻיָּם, אֲזַי הוּא לֹא הוֹלֵךְ שָׁם כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהִתְוַעֵד עִמּוֹ... חַס וְחָלִילָה לַעֲשׂוֹת כֵּן! הֲרֵי אַתָּה חַיָּב לוֹ כֶּסֶף, וְאֵיךְ אַתָּה מִתְעַלֵּם מִזֶּה?!...**

וּמַה אֶפּוֹא יַעֲשֶׂה? עַל זֶה הָיָה מוֹהֲרָא"שׁ זִי"ע תָּמִיד רָגִיל לְיַעֵץ: **בְּכָל פַּעַם לְהַחֲזִיר מְעַט! תְּרֹאֶה לַמַּלְוֶה שֶׁאֵינְךְ שׁוֹכֵחַ מִמֶּנּוּ! תֵּן לוֹ מַה שֶּׁיֵּשׁ לְךָ - גַּם סְכוּם קָטָן!**

כִּי טֶבַע שֶׁל אָדָם, שֶׁהוּא מְחַכֶּה עַל שְׁלֵמוּת... הוּא מְחַכֶּה שֶׁיִּהְיֶה לוֹ אֶת רֹב־כְּכָל סְכוּם הַחוֹב, וְאָז יַחְזִיר אֶת הַכֹּל וְיִתְפַּטֵּר לְגַמְרֵי מִן הַחוֹב, אֲבָל הֵיוֹת שֶׁעַל־פִּי־רֹב זֶה בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי - לָכֵן אֵינוֹ מַחְזִיר כְּלוּם, וְהַחוֹבוֹת רַק עוֹלִים וּמִצְטַבְּרִים... **וְהַטּוֹב בְּיוֹתֵר הוּא כְּאָמוּר - לְהַחֲזִיר לְאַט לְאַט, אֲפִלּוּ סְכוּמִים פְּעוּטִים, כִּי פְּרוּטָה וּפְרוּטָה מִצְטָרֶפֶת לְחֶשְׁבּוֹן גָּדוֹל, וּבְכָל פַּעַם מְפַיֵּס אֶת הַבַּעַל־חוֹב: 'בֵּינְתַיִם זֶה מַה שֶּׁיֵּשׁ לִי, אֲבָל אֵינֶנִּי שׁוֹכֵחַ!** עוֹד מְעַט אַחֲזִיר לְךָ אֶת הַכֹּל'... וְאִם יֵלֵךְ בְּדֶרֶךְ זוֹ - יִזְכֶּה סוֹף־כָּל־סוֹף לָצֵאת מֵהַכֹּל הַחוֹבוֹת לְגַמְרֵי.

וְסִפֵּר מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א, שֶׁבְּדֶרֶךְ נִפְלָאָה זוֹ, כִּסָּה מוֹהֲרָא"שׁ זִי"ע חוֹבוֹת שֶׁל אַלְפֵי דוֹלָרִים עַל הַדְּפָסַת הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים[ב], וְכַמְּבֹאָר בְּסֵפֶר 'יְמֵי מוֹהֲרָא"שׁ' - שֶׁהָיָה רָגִיל לֵילֵךְ בְּכָל פַּעַם אֶל שְׁלֹשָׁה בָּתֵּי־דְּפוּס, וּבְכֻלָּם הָיָה לְמוֹהֲרָא"שׁ חוֹב עָצוּם שֶׁל כְּמֵאָה אֶלֶף דּוֹלָר... וּבְדַרְכּוֹ־כְּלָל בְּמַצָּבִים כָּאֵלֶּה הַמַּדְפִּיסִים רוֹטְנִים וְכוֹעֲסִים וְכוּ', לֹא־כֵן אֵצֶל מוֹהֲרָא"שׁ הַקָּדוֹשׁ, מִיָּד

א וּכְמוֹ מִכְתְּבֵי שׁוּ"ת 'אֲשֶׁר־בַּנַּחַל', שֶׁהֵחֵל מוֹהֲרָא"שׁ זַ"ל לִכְתֹּב מֵעֶרֶב חֲנֻכָּה תשכ"ד (וְהוּא יוֹם שִׂמְחָה מְיֻחָד אֵצֶל תַּלְמִידֵי 'הֵיכַל־הַקֹּדֶשׁ' וְכוּ'), אֲשֶׁר הִגִּיעוּ בְּמֶשֶׁךְ הַשָּׁנִים לְעַשָּׂרוֹת אַלְפֵי מִכְתָּבִים שֶׁנִּדְפְּסוּ - וַעֲדַיִן נִדְפָּסִים - בְּכַרְכֵי 'אֲשֶׁר־בַּנַּחַל', וְהוֹלְכִים עַל כָּל הָעוֹלָם - פְּשׁוּטוֹ כְּמַשְׁמָעוֹ, וּמְחַיִּים נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּכָל קְצָווֹת תֵּבֵל.

ב כָּאן הֵעִיר מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א: **"חוֹבוֹתָיו שֶׁל מוֹהֲרָא"שׁ הַקָּדוֹשׁ הָיוּ עַל הַדְּפָסַת הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים!"**.

כְּשֶׁהָיָה נִכְנָס אֶל הַדְּפוּס - הָיָה אוֹמֵר הַמַּדְפִּיס: 'רַבִּי, הֵבֵאתֶם עוֹד סֵפֶר לְהַדְפִּיס?'... וּבְכָל פַּעַם הָיָה רָגִיל מוֹהֲרָא"שׁ לְהָבִיא עִמּוֹ אֵיזֶה סְכוּם כֶּסֶף [לְמַדְפִּיס אֶחָד שֶׁהָיָה לְמוֹהֲרָא"שׁ אֶצְלוֹ חוֹב גָּדוֹל הָיָה מִשְׁתַּדֵּל לְהָבִיא לוֹ בְּסוֹף כָּל שָׁבוּעַ סַךְ אֶלֶף דּוֹלָר[ג] כְּפִי שֶׁהִסְכִּים בֵּינֵיהֶם, וְהָיָה מֵבִיא אֶת זֶה בִּשְׁטָרוֹת שֶׁל דּוֹלָרִים אֲחָדִים, מִמַּה שֶׁאָסְפוּ הַבַּחוּרִים הַמְּפִיצִים בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַשָּׁבוּעַ, וְכָךְ הָיָה לְהַמַּדְפִּיס כֶּסֶף לְשַׁלֵּם לְפוֹעֲלָיו לִפְנֵי שַׁבָּת], וְהַמַּדְפִּיס הָיָה מְרֻצֶּה וְשָׂמֵחַ... וְהָיוּ כָּל הַמַּדְפִּיסִים סוֹמְכִים עַל מוֹהֲרָא"שׁ בְּעִנְיְנֵי הַחוֹבוֹת עַד שֶׁאָפְלוּ לֹא הֶחֱזִיקוּ חֶשְׁבּוֹן עַל כָּךְ, רַק מוֹהֲרָא"שׁ הָיָה מַחֲזִיק אֶצְלוֹ אֶת רְשִׁימַת סְכוּמֵי הַחוֹבוֹת בְּמֻדְגָּשׁ, וְהֵם הָיוּ חוֹתְמִים בְּרָאשֵׁי־תֵּבוֹת שֶׁקִּבְּלוּ עוֹד סְכוּם מִיָּדָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, וְכָךְ כִּסָּה אֶת הַכֹּל!

כֵּן הַלִּמּוּד בִּשְׁבִיל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁאָכֵן לְכַתְּחִלָּה לֹא יִכָּנֵס בִּכְלָל לְעִנְיַן שֶׁל חוֹבוֹת, אֲבָל אִם כְּבָר נִקְלַע לְחוֹב כָּלְשֶׁהוּ - אַל יִתְעַלֵּם! וְיֵלֵךְ בְּדֶרֶךְ זוֹ: בְּכָל פַּעַם יְשַׁלֵּם מְעַט - חֲמִשִּׁים, מֵאָה - כַּמָּה שֶׁיֵּשׁ לוֹ, עַד שֶׁיְּסַלֵּק אֶת הַחוֹב כֻּלּוֹ...

וְהַכְּלָל, שֶׁאִם אָדָם חַיָּב אֵיזֶה חוֹב - אַל יִתְעַלֵּם מִן הַמַּלְוֶה חַס וְשָׁלוֹם; הֲרֵי הוּא עָשָׂה עִמְּךָ חֶסֶד וְהִלְוָה לְךָ כֶּסֶף, שֶׁבֶּאֱמֶת זוֹ מִצְוָה גְּדוֹלָה מְאֹד, אֲבָל רְאֵה לְהַחֲזִיר אֶת הַחוֹב שֶׁאַתָּה חַיָּב! אֵיךְ קוֹרֶה שֶׁמִּתְעַלְּמִים מִן הַמַּלְוֶה כְּאִלּוּ לֹא אֵרַע דָּבָר וּכְאִלּוּ לֹא חַיָּב לוֹ פְּרוּטָה?!...

אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לֹא לְהִכָּנֵס כְּלָל לְחוֹבוֹת, וְגַם אִם הוּא חַיָּב אֵיזֶה סְכוּם - יְכַסֵּהוּ מְעַט מְעַט, וְאַל יִתְעַלֵּם מִן הַמַּלְוֶה שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ חֶסֶד, רַק יַכִּיר לוֹ טוֹבָה וְיַרְאֶה לוֹ שֶׁאֵינֶנּוּ שׁוֹכֵחַ, וְיִזְכֶּה סוֹף־כָּל־סוֹף לָצֵאת מִן הַחוֹבוֹת, הֵן בְּרוּחָנִיּוּת וְהֵן בְּגַשְׁמִיּוּת, אָמֵן וְאָמֵן!

[לְהַשְׁלָמַת הָעִנְיָן רָאוּי לְצַטֵּט כָּאן לְשׁוֹן מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א בְּמִכְתָּב לְאֶחָד שֶׁמִּתְעַסֵּק בְּהַדְפָּסַת סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל, וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ (שו"ת "אִשִּׁים לְאִישׁ", ט"ו תַּמּוּז תש"פ): 'תְּפִלָּתִי לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ שֶׁבְּכָל אֲשֶׁר תִּפְנֶה תַּצְלִיחַ, וְתַמְשִׁיךְ לְזַכּוֹת אֶת הָרַבִּים עִם סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל לְאָרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים, וּמִתּוֹךְ בְּרִיאוּת אֵיתָנָה, וְכָל הַחוֹבוֹת יִפְלוּ וְיִתְבַּטְּלוּ לְגַמְרֵי, וְיִשָּׁאֵר אַךְ וְרַק וְ'תֵּן חֶלְקֵנוּ בְּ'תוֹרָתֶךָ - רָאשֵׁי־תֵּבוֹת חו"ב, כִּי עָלֵינוּ נִפְלָה חוֹבַ"ת הַשָּׁעָה לְמַלְאוֹת אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ עִם סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל וּלְקָרֵב אֶת בִּיאַת מְשִׁיחֵנוּ, בּוֹא יָבוֹא וְלֹא יְאַחֵר, יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּתְקַיְּמִים כֵּן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ'].

***

תְּפִלִּין

לֹא הַכֹּחַ שֶׁלְּךָ!

* * *

פַּעַם שָׁאַל אֶחָד מֵאַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ אֶת מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א, מַדּוּעַ נוֹהֲגִין לְנַשֵּׁק הַתְּפִלִּין בַּאֲמִירַת הַפָּסוּק "פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן"? מַה הַקֶּשֶׁר וְהַשַּׁיְכוּת בֵּין הַתְּפִלִּין אֶל הַפָּסוּק הַזֶּה שֶׁעִנְיָנוֹ הוּא הַשְׁפָּעַת פַּרְנָסָה עַל הָאָדָם מֵאֵת הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ?

עָנָה וְאָמַר מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א: רֹאשׁ וְרֹאשׁוֹן צְרִיכִין לִזְכֹּר אֶת הַנִּפְסָק בַּשֻּׁלְחָן־עָרוּךְ (אֹרַח־חַיִּים, סִימָן נא, סְעִיף ז): 'צָרִיךְ לְכַוֵּן בְּפָסוּק פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ, וְאִם לֹא כִּוֵּן צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְאָמְרוֹ פַּעַם אַחֶרֶת'; וּמַדּוּעַ אֲפוּא הֶחְמִירוּ כָּל־כָּךְ דַּוְקָא בַּפָּסוּק הַזֶּה? כִּי אָז מְגַלִּים אֵיךְ שֶׁכָּל פַּרְנָסַת הָאָדָם מַגִּיעָה מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְהוּא יִתְבָּרַךְ זָן וּמְפַרְנֵס לַכֹּל - "מְקָרְנֵי רְאֵמִים וְעַד בֵּיצֵי כִנִּים" (שַׁבָּת קז:), וְאֵין לוֹ לָאָדָם אֶלָּא לָשׂוּם מִבְטָחוֹ עַל הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ, וְעַל־יְדֵי־זֶה בּוֹנֶה כְּלִי שֶׁיָּכִיל אֶת הַשֶּׁפַע בְּעֵת וּבִזְמַן הַצָּרִיךְ לוֹ (עַיֵּן לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן עו).

וְהַשַּׁיְכוּת אֶל הַתְּפִלִּין הַקְּדוֹשׁוֹת פָּשׁוּט מְאֹד, כִּי זוֹהִי קְדֻשַּׁת הַתְּפִלִּין - שֶׁקּוֹשְׁרִים עַל הַיָּד וְעַל הָרֹאשׁ, כְּדֵי לְקַשֵּׁר אֶת הַיָּד שֶׁלָּנוּ וְאֶת הָרֹאשׁ שֶׁלָּנוּ אֶל הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ בִּדְבֵקוּת אֲמִתִּית, כִּי תְּפִלִּין הֵם סִימָן עַל הִדְּבֵקוּת (שָׁם, סִימָן לח), הַיְנוּ שֶׁאָדָם יוֹדֵעַ וְעֵד שֶׁאֵין פַּרְנָסָתוֹ תְּלוּיָה בְּיָדָיו הַמֻּכְשָׁרוֹת אוֹ בְּרֹאשׁוֹ הַמַּחְשֵׁב חֶשְׁבּוֹנוֹת מְעֻלִּים וְכוּ', כִּי־אִם מִיָּדוֹ הַמְּלֵאָה הַפְּתוּחָה הַקְּדוֹשָׁה וְהָרְחָבָה שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא.

וְעַל־כֵּן נוֹהֲגִין לְנַשֵּׁק הַתְּפִלִּין בַּאֲמִירַת זֶה הַפָּסוּק, כִּי אָז מִתְעוֹרְרִים בְּיוֹתֵר לְקֻדֻּשַּׁת הַתְּפִלִּין - שֶׁהַיָּדַיִם וְהָרֹאשׁ יִהְיוּ קְשׁוּרִים וְהֲדוּקִים הֵיטֵב הֶדֵק לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ.

[ג] כָּאן סִפֵּר מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א בְּדַרְכּוֹ אַגַּב, שֶׁמֻּחְמַת שֶׁהָיָה הַסְּכוּם אֶלֶף דּוֹלָר, הָיָה הַמַּדְפִּיס מְקַבֵּל אֶת פְּנֵי מוֹהֲרָא"שׁ בִּנְגִינַת הַפָּסוּק (שְׁמוֹת לח, כח): "וְאֶת הָאֶלֶף"... - כַּיָּדוּעַ נִגּוּנוֹ עִם הַטַּעַם שֶׁל 'אַזְלָא־גֵּרֵשׁ'...

וְהִמְתִּיק מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א הָעִנְיָן עַל־פִּי הַמְבֹאָר בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל בְּתוֹרָה כ״ג, כְּשֶׁמְּדַבֵּר מִגְּנוּת תַּאֲוַת מָמוֹן, שֶׁהִיא כְּמוֹ עֲבוֹדָה־זָרָה, רַחֲמָנָא לִצְלָן, אוֹמֵר רַבֵּנוּ: **׳וּבִשְׁבִיל זֶה מָמוֹן עִם אוֹתִיּוֹתָיו גִּימַטְרִיָּא ק״ם, כְּנֶגֶד ק״ם קָלִין שֶׁהַשְּׁכִינָה צוֹוַחַת: ׳קָלַנִי מֵרֹאשִׁי! קָלַנִי מִזְּרוֹעִי׳! עַל אֵלּוּ הַנּוֹפְלִים בְּתַאֲוַת מָמוֹן, שֶׁהֵם עֲבֹדַת אֱלִילִים - כְּלוּלִים מֵעֲבוֹדוֹת זָרוֹת שֶׁל שִׁבְעִים אֻמּוֹת׳;** וְעַל־פִּי כָּל הַנַּ״ל יוּבַן הֵיטֵב, כִּי עִקַּר נְפִילַת הָאָדָם בְּתַאֲוַת מָמוֹן שֶׁהִיא עֲבוֹדָה־זָרָה - כְּשֶׁהוּא חוֹשֵׁב: ״הַיָּדַיִם שֶׁלִּי״ עָשׂוּ אֶת הַכֹּל, ״הָרֹאשׁ הַמַּכְשֵׁר שֶׁלִּי״ הֵבִיא לִי אֶת כָּל הַשֶּׂפַע, וְעַל כָּךְ צוֹוַחַת הַשְּׁכִינָה ״קָלַנִי מֵרֹאשִׁי! קָלַנִי מִזְּרוֹעִי!״ כִּי אָדָם כָּזֶה עוֹשֶׂה קָלוֹן בַּשְּׁכִינָה הֵן **בְּרֹאשׁוֹ** - שֶׁחוֹשֵׁב שֶׁמֵּחָמַת רֹב־חָכְמָתוֹ הִגִּיעַ לוֹ כָּל הַשֶּׂפַע הַזֶּה, וְהֵן **בִּזְרוֹעוֹ** - שֶׁחוֹשֵׁב שֶׁהַכֹּל מֵחֲמַת כֹּחַ־זְרוֹעוֹ...

וְעַל זֶה קוֹשְׁרִים אֶת הַתְּפִלִּין הַקְּדוֹשׁוֹת דַּיְקָא עַל הַיָּד וְעַל הָרֹאשׁ - כְּדֵי לַהֲפֹךְ אֶת הַמַּחֲשָׁבָה הַפְּסוּלָה הַזֹּאת לֶאֱמוּנָה קְדוֹשָׁה, וְלָדַעַת וּלְהַאֲמִין שֶׁהַכֹּל מַגִּיעַ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ ״הַנּוֹתֵן לְךָ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חָיִל״ (דְּבָרִים ח, יח)!

וּמִמֵּילָא מוּבָן מְאֹד מַדּוּעַ כְּשֶׁמַּזְכִּירִין הַפָּסוּק ״פּוֹתֵחַ **אֶת יָדֶךָ** וּמַשְׂבִּיעַ **לְכָל חַי רָצוֹן**״ - מְמַשְׁמְשִׁין בַּתְּפִלִּין הַקְּדוֹשׁוֹת, וְזוֹכְרִים שֶׁהַכֹּל מַגִּיעַ מִפְּתִיחַת יָדוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּבְיָכוֹל, וְלֹא הַיָּד הַגַּשְׁמִית שֶׁל הָאָדָם, וְעַל־יְדֵי שֶׁמַּחְדִּיר בְּקִרְבּוֹ אֱמוּנָה קְדוֹשָׁה זוֹ, נִשְׁפָּע עָלָיו שֶׁפַע־קְדֻשׁ בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת, וְלֹא חָסֵר לוֹ כְּלוּם, אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לָזֶה!

***

נִפְטַר

כְּמוֹ בְּחַיָּיו – גַּם אַחַר־כָּךְ!

* * *

פַּעַם, אַחַר שֶׁלִּמֵּד מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א בָּרַבִּים אֶת מַעֲשֶׂה י״ב בְּסִפּוּרֵי־מַעֲשִׂיּוֹת, בְּעִנְיַן הַכַּת שֶׁל הַכָּבוֹד, שֶׁאָמְרוּ שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא הַכָּבוֹד, כִּי רוֹאִים שֶׁאֲפִלּוּ אַחַר הַמִּיתָה מַקְפִּידִים לִתֵּן לְהַמֵּת כְּבוֹדוֹ, אַף־עַל־פִּי שֶׁלֹּא שַׂיָּךְ שׁוּם תַּאֲוָה אֵצֶל הַמֵּת וְכוּ׳; שָׁאַל אֶחָד מֵאַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ אֶת מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א עַל הַשִּׂיחָה בְּשֵׁם רַבֵּנוּ זַ״ל: **׳נִפְטַר, כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ לְוָיָה גְּדוֹלָה, יֵשׁ לוֹ מִזֶּה יְשׁוּעוֹת׳; וְלִכְאוֹרָה יִפָּלֵא, וְכִי** שַׂיָּךְ עִנְיַן שֶׁל יְשׁוּעוֹת אַחַר הַמִּיתָה?

עָנָה וְאָמַר מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א: **כְּפִי שֶׁאָדָם מַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לְהִתְנַהֵג בְּעוֹדוֹ בַּחַיִּים בְּזֶה הָעוֹלָם - כֵּן יִהְיֶה אַחַר פְּטִירָתוֹ; אִם אָדָם מַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לִהְיוֹת דָּבוּק בְּהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא וּלְחַפֵּשׂ כְּבוֹד הַמָּקוֹם - כֵּן יִהְיֶה אַחַר פְּטִירָתוֹ מִן הָעוֹלָם שֶׁיִּזְכֶּה לִהְיוֹת דָּבוּק בְּהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא וּלְבַקֵּשׁ אֶת כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ כְּמוֹ בְּחַיָּיו! וּמֵאִידָךְ - אִם אָדָם רוֹדֵף אַחַר הַכָּבוֹד בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְכָלוֹ מָלֵא בְּגַאוּת וְיֵשׁוּת, אָכֵן מְגֻלֶּה לָנוּ רַבֵּנוּ זַ״ל שֶׁגַּם אַחַר פְּטִירָתוֹ - אִם הָיָה יָכוֹל לְהַגְבִּיהַּ עַצְמוֹ הָיָה בּוֹדֵק כַּמָּה אֲנָשִׁים הִגִּיעוּ לַלְוָיָה שֶׁלּוֹ...**

וּמִתּוֹךְ זֶה נִכְנַס מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א לְדַבֵּר מֵעִנְיַן הֶסְפֵּד־נִפְטָר, וְאָמַר דְּהִנֵּה מָצִינוּ שֶׁמִּסְתַּפְּקָת הַגְּמָרָא (סַנְהֶדְרִין מו:) לְגַבֵּי הַנִּפְטָר, וְכֵן נִפְסַק בַּשֻּׁלְחָן־עָרוּךְ (יוֹרֶה־דֵּעָה, סִימָן שדמ, סָעִיף א): **׳וְכָל הַמַּזְכִּיר עַל מִי שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ כְּלָל, אוֹ שֶׁמּוֹסִיף לְהַפְלִיג יוֹתֵר מִדַּאי עַל מַה שֶּׁהָיָה בּוֹ, גּוֹרֵם רָעָה לְעַצְמוֹ וְלַמֵּת׳; רַחֲמָנָא לִצְלָן.**

ד כָּאן הֵעִיר מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א, שֶׁבְּדָבָר זֶה צְרִיכִין לְהִזָּהֵר מְאֹד - **מַה אוֹמְרִים עַל הַנִּפְטָר**, כִּי אִם מַגְזִימִים בַּדְּבָרִים וְלֹא אוֹמְרִים דְּבָרִים נְכוֹנִים וְכוּ׳ וּמַמְצִיאִים גְּזָמָאוֹת שֶׁלֹּא הָיוּ וְכוּ׳ - זֶה גּוֹרֵם צַעַר גָּדוֹל לִנְשְׁמַת הַנִּפְטָר, וְלָכֵן לֹא יַזְכִּיר מַה שֶּׁאֵינֶנּוּ שַׂיָּךְ אֶל